

Кіріченко О.В.,

кандидат економічних наук, доцент

Хіврін В.В.,

магістр, здобувач гр. ОКД-22М

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Динаміка економічного середовища та складні взаємозв'язки його елементів вимагають ефективних управлінських рішень в умовах невизначеності та ризиків щодо майбутніх результатів. Тому в умовах сучасного бізнесу ризик-менеджмент стає необхідною складовою для будь-якого підприємства чи проєкту. Управління ризиками вимагає специфічних знань та високого рівня володіння навичками у формуванні комплексних систем управління.

Ризик-менеджмент орієнтований на виявлення, ідентифікацію та систематизацію ризиків, проведення їх оцінки та комплексного аналізу, а в результаті – розробку заходів для захисту підприємства від негативного впливу виявлених ризиків. У сучасних умовах ризик-менеджмент вже не є випадковим процесом; він розвивається в комплексну та системну модель, яка базується на інтегрованому підході до впровадження системи ризик-менеджменту для всього підприємства, а не окремих його частин.

Фахівці характеризують ризик-менеджмент як процес впливу на об'єкт управління, спрямований на пошук можливих шляхів зниження ризику. Однак ця дефініція є дещо обмеженою, оскільки не охоплює весь спектр ризиків. У відмінну від системного підходу до ризик-менеджменту, який пов'язаний з управлінням підприємствами як соціальними інституціями, ризик розглядається як причинне явище.

Методологія формування сучасної системи управління ризиками базується на вивченні категоріального апарату, визначенні її завдань, функцій та елементів [1]:

- термінологія теорії ризик-менеджменту;
- мета, завдання, принципи та функції ризик-менеджменту;
- елементи процесу ризик-менеджменту;
- алгоритм ризик-менеджменту, розроблений на основі попередніх компонентів.

Підприємства повинні створити ефективні системи ризик-менеджменту, виконуючи такі завдання [2, с. 101-103]:

- ефективного використання наявних ресурсів та здатність забезпечити динаміку розвитку;
- посилення конкурентних переваг (ефективне формування, розвиток і використання);
- формування сприятливої кон'юнктури ринку та прогнозування її змін (у середньо- та довгостроковій перспективі);
- вибір стратегії та тактики поведінки підприємства на ринку, а також вчасне їх коригування;
- професійне управління ризиками (мінімізація джерел небезпеки та створення ризику недоотримання прибутку).

Головним завданням ризик-менеджменту є забезпечення прибутку для інвесторів та досягнення стратегічних цілей підприємства. Основний акцент робиться на управлінні наслідками невизначеності, визначаючи сутність ризик-менеджменту.

Управління ризиком включає в себе стратегічний та тактичний аспекти. Під стратегією розуміється спрямованість та спосіб взаємодії з ресурсами для досягнення поставлених цілей. Це визначається конкретним набором правил та обмежень для прийняття

рішень. Стратегія управління ризиками формується вищим керівництвом підприємства, враховуючи загальні цілі та особливості організації. В залежності від цього, стратегія може бути ризикованою або консервативною за характером.

Ризик-менеджмент, як складова управління суб'єктом господарювання, спрямований на пошук та розробку оптимальних рішень. Його завдання включає реалізацію заходів для мінімізації конкретного ризику та зниження загальної ризикованості діяльності. Процес ризик-менеджменту вирішує конкретні завдання, такі як аналіз потенційних небезпек, оцінка витрат і доходів, вибір оптимальної альтернативи та впровадження заходів для зменшення негативних наслідків [4].

Процес ризик-менеджменту включає послідовні етапи:

- Перший етап полягає в розкритті проблемної ситуації, що слугує вихідною точкою для наступних кроків.

- Другий етап обов'язковий для вивчення потенційних небезпек з метою зменшення негативного впливу факторів (аналіз проводиться на якісному рівні). Глибокий кількісний аналіз підвищує об'єктивність процесу прийняття рішень.

- Аналіз ризиків є основою для третього етапу – прийняття рішень. На цьому етапі менеджер, який приймає рішення, вибирає оптимальну управлінську дію на основі результатів аналізу.

- Четвертий етап обов'язковий для використання методів оброблення ризиків з метою зниження витрат від ризикованих операцій.

- Після порівняння альтернатив важливо повторно оцінити ризики, враховуючи застосування методів для зменшення їх негативного впливу.

- Останній етап – постризиковий моніторинг, що передбачає вивчення результатів реалізації рішень і оцінку їх ефективності на основі отриманих післяризикових результатів. Головною метою цього етапу є аналіз наслідків управління ризиками та коригування попередніх етапів.

Подана послідовність відображає суть процесу ризик-менеджменту, який має на меті запобігти банкрутству та забезпечити отримання прибутку при мінімальних втратах [3].

Можна зробити висновок, що система ризик-менеджменту допомагає зменшити негативний вплив ризиків на діяльність компанії, забезпечуючи зменшення або уникнення втрат і швидко адаптацію до змін у середовищі функціонування.

Література:

1. Горго І.О. Концепція формування системи управління ризиками на підприємстві. Економіка, Фінанси, Менеджмент: актуальні питання науки і практики. Київ. 2018. № 11. С. 29-42. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/.pdf> (Дата звернення: 11.11.2023).
2. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро. 2021. 224 с.
3. Марусяк Н., Пильнюк Д. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. Економіка та суспільство. 2021. № 33. С. 3. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-29> (дата звернення: 30.11.2023).
4. Hao Lu Investigating the Impact of Corporate Social Responsibility (CSR) on Risk Management Practices. Business & Society, Volume 61, Issue 2. 2022. P. 496 – 534. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0007650320928981>